

**Հրաշալի իրեն գեղեցիկը, Ուշաքը նեսու
Գոհար Աթելյան**



“Լրագրությունը
լուծում է նրա
հարցեր, երբ
հանրության վրա
արագ ազդելու,
տեղեկացնելու
խնդիր կա, բայց երբ
երկարածամկետ
արդյունքի էս
ձգտում, հնարավոր
չէ առանց

գրականության”, - առանձնագրույցի
ծամանակասաց էմիսե Ուշաքը:
Խոսակցությունը սկսելու համար հենց
այնպես սև իմիջիպայլոց հարցրել էի, թե քա
յդդինչպե՞ս ստացվեց, որ լինելով
մասնագիտությունը և լրագրող կոնֆլիկտի
լուծման համար գրականությանն է դիմել:
Ուշաքը շատ գուսպարդու տպավորություն
էր թողել, երբ հայ թուրքուսուցիչներին,
նուսնողներին համար ամառային դպրոցի
շրջանակներում խաղաղություն
գրականության մասին դասախոսեց, և ես էլ
մտնում էի այդչափ կարևոր թեմայից ինչ-
որ թրթռ, կենդանի և հուզական, անմիջապես
զգայարանները ճգմող ազդակ գտնելու
մասին: Երկարածամկետարդյունքի համար
գրականություն է պետք ասաց Ուշաքը: Հա,
հասկացամտքի ուղղությունը կոնֆլիկտի
լուծման համար տեղեկատվությունից
սվելի կարևոր քան կամարդյունց տեղ
հասցնելու:



Հավանաբար հենց այդպես էլ ասաց, ու հենց
դա էլ փորձեց թարգմանել մեր ընդհանուր
ընկերը, համարյա այդպես էլ հասկացա
թարգմանված անգլերենից: Ուրիշ քան եր
սուսաց Ուշաքը, ասաց Ես իրական
պատմություններ էմ վերցնում, բայց
երեսաների բերանով էմ պատմում,
երեսաների հետատելություն համար տեղ չի
մնում: Ես շարունակում էի համատել, ասում
էմ քայց իրական փոփոխություն տեսել
էք, գիտե՞ք դեպք, երբ գրականությունն
իսկապես հաջողել է խաղաղաբերի իրդերը
կոնֆլիկտող կողմերի միջև: Ուշաքը
պատմում է տարբեր դեպքեր, երեսաներից
ենք խոսում, գրականությունից ենք
խոսում, հակարծանդրադանում էմ, որ

**ARARAT - Tek Kelime, İki Simge
Veysel Bildik**



Yaz okulundaki üçüncü akşamımızda, 3 Ermenistanlı, 9
Türkiyeli bir ekip olarak Aghrevan’dan Başkent
Erivan’a doğru yola çıktık. Yaklaşık 50 km’lik
mesafeyi, koyu bir muhabbet eşliğinde, etrafımızdaki
Ermeni köylüleri ve manzarayı fotoğraflayarak
geçirdik. Girişinde mimar Tamanyan’ın heykelinin
bulunduğu Kafesjian sanat merkezinin önünde indik.
Daha önce hiç böyle heykellerin bulunduğu bir “sanat
parkı” görme fırsatım olmamıştı. Birbirinden güzel bu
heykelleri görünce, bir kere daha Ermenilerin “sanatçı
insanlar” olduğu tezi kafamın içinde doğrulandı.
Parktaki Bu muhteşem ve gözleri gülen insanların
olduğu parkta biraz vakit geçirdikten sonra yemek
yemek üzere bir lokantaya girdik. Gittiğimiz yerde
ağırıklı et yemekleri olsa da, vejeteryan arkadaşlar
içinde seçenekler vardı. Gözüme ‘Kebab’ kelimesine
takıldı; biraz da heyecanlanmadım değil. Heyecanımın
sebebi Türkiye özleminden çok, duygularımız gibi
yemeklerimizin de ortak olmasındandı. Bu arada,
demeden geçmeyelim: kebabın yayında ayran olmadan
olmaz! :) Lokantadan ayrıldıktan sonra muhteşem
güzellikteki opera binasını gördüm. Türkiye’de böyle
bir bina görmek imkansız. Etrafımızdaki binaların
yapımında pembe taş kullanıldığı için, bu şehre Pembe
Şehir dediğini bize tercümanlık yapan Garen söyledi.
Garen, Ermenistan’da yaşıyor ama kökleri Van’ın Erciş
şehrinden. Siması zaten aynı biz Vanlılara benziyor.
Evet o bizdi, biz de o’yduk. Türkiye’deki yakınlarımıza
hediye almak için bir dükkana girdik ve birbirinden
güzel hediyeler aldık. Tablolar, Ermeni yöresel
kıyafetleri giydirilmiş maket bebekler ve Ararat’ın
kartpostalları. Evet, yanlış duymadınız biz Kürtlerin
“Çiyayê Ararat” dediği Ağrı Dağı’nın muhteşem
duruşunu simgeleyen birbirinden hoş kartpostallar.
Bana İstanbul’daki İstiklal Caddesi’ni anımsatan büyük
caddede, insanlar sokak müzisyenlerinin ezgileri
eşliğinde dans ediyor ve gerçekten çok hoş zaman
geçiriyorlardı. Bu büyük caddeden Cumhuriyet
Meydanı’na çıktık. Meydanda devlet binalarının olduğu
büyük alanda bulunan havuzun etrafında oturan
insanları, kulağımda hoş bir ezgiyle izledim. Bir ses,
“Çiyayê Ararat” ismini fisıldıyordu kulağıma. Otele
dönerken aklımda tek bir Kelime vardı: Ararat.
Şaraplara, mağazalara, çocuklara verilen bu isim artık
benimleydi. Beynim bu kelimeyi gözlerime gönderiyor,
Ararat’ın tasvirini görüyordum. Beynim Ararat’ı
kulaklarıma gönderiyor, Kürt şarkıcılar ve dengbejlerin

զ ու ս յ Ու չ աք ի ն ի մ աչ ք եր ը , գ ն ալ ո վ
 կ այ ծ կ լ տ ու մ է ն , ա վ ե լ ի թ ի չ է ն թ լ ս ու մ
 թ աք գ մ ա ն ու թ յ ու ն ը , ա վ ե լ ի շ ա տ հ ա ս կ ա ն ու մ
 ի ր աք , ք աղ աք ա վ աք ի գ ը ու յ ց ի փ ո խ աք է ն ի ր աք
 ը ն դ հ ա տ է լ ո վ , ժ ե ս տ է ը ո վ ու ժ ա ի տ ն է ը ո վ տ աք -
 տ աք խ ո ս ու մ է ն թ գ ը ա կ ա ն ու թ յ ու ն ի ց :
 Վ ե ղ ը ու մ մ տ ած է ց ի ն թ , ո թ լ ա վ հ աք ց ա գ ը ու յ ց
 կ ս տ ա ց վ ի մ է ը ա յ ս ք ն ն աք կ ու մ ի ց : Ի ս կ ապ է ս
 ո թ ի ն չ - ո թ հ ը ա շ ալ ի գ է դ է ց ի կ ք ա ն ս տ ա ց վ է ց
 մ տ ած է ց ի աք դ է ն հ յ ու ը ա ն ո ց ի ի մ
 ս է ն յ ա կ ու մ վ է ը հ ի շ է լ ո վ հ աք ա գ ա տ ,
 հ աք ա գ ա տ է մ ի ն է ի խ ո թ ը ա չ ք եր ը :

Ararat’la ilgili stranlarını duyuyordum. Kalbime
 gönderiyordu Ararat’ı ve ilk defa yaşadığım bu hazla
 düşler kuruyordum.



**Anlamak ve tanımak için edebiyat
 Yeliz Doğan**

Emine Uçak’ın çatışmaların
 çözümünde edebiyatın rolünü
 anlattığı sunumunda söz ettiği
 kitapları sizler için derledik. Bu
 çalışmaya diğer katılımcıların
 tavsiyelerini de ekleyerek, Türk
 ve Ermeni eserlerden oluşan bir
 liste haline getirdik.



Kütüphanelerinizde bulunmasını
 isteyebileceğiniz bu eserleri bir
 zaman sonra, başka bir bakış açısıyla,
 başka bir gözle tekrar okumak size iyi
 gelebilir. Haw, Kemal Varol
 Nar Ağacı, Nazan Bekiroğlu
 Musa Dağı’nda Kırk Gün, Franz
 Werfel



Ukde, Akif Kurtuluş
 Diclenin Yakarışı, Mehmet Uzun
 Krake Şapık (Ateşten Başlık), Vardges Petrosyan
 Ayrvoğ Aygestanner (Yanan Bahçeler), Gurgen Mahari
 Anitsyal Tariner (Lanetli Yıllar), Yervand Otyan
 Enker Panjuni (Pançuni Yoldaş), Yervand Otyan
 Khimbapet Shavarshe (Önder Şavarş), Yeghişe Charents

Հ ա ս կ ա ն ալ ու ն ճ ա ն ա չ է լ ու հ ա մ աք
 գ ը ա կ ա ն ու թ յ ու ն
 Յ է լ ի գ Դ ո ղ ա ն

Ձ ե ը ու շ աղ ը ու թ յ ա ն ն է ն թ ն է ը կ այ ա ց ն ու մ
 է մ ի ն է Ու չ աք ի “Գ ը ա կ ա ն ու թ յ ա ն դ է ը ը
 հ ա կ ա մ աք տ ու թ յ ու ն ն է ը ի լ ու ծ մ ա ն մ է ջ ”
 խ ո թ ա գ ի ը ը կ ը ո ղ գ է կ ու յ ց ի ը ն թ ա ց ք ու մ
 ն շ վ ած գ ը ք ե ը ի
 ց ա ն կ ը : Յ ա ն կ ի ն կ ց է լ է ն թ ն ա ն Յ ա վ ա շ -
 Կ ա մ ա ց ա մ ա ա յ ի ն դ ա ղ ո ց ի մ ա ս ն ա կ ի ց ն է ը ի
 ա ո ա շ աք կ ած գ ը ք ե ը ը : Յ ա ն կ ու մ ն է ը ա ո վ ած
 է ն ս տ է դ ծ ա գ ո ը ծ ու թ յ ու ն ն է ը թ է ‘ հ ա յ կ
 թ է ‘ թ ու ը ը
 գ ը ա կ ա ն ու թ յ ու ն ն է ը ի ց : Ե թ է
 ց ա ն կ ու թ յ ու ն ու ն է ն աք , ո թ ա յ ս գ ը ք ե ը ը
 տ է դ գ տ ն է ն ձ է ը գ ը աղ աք ա ն ն է ը ու մ , ա ի տ ի
 ա վ է լ ա ց ն է ն թ , ո թ ո ը ո շ ժ ա մ ա ն ա կ ա ն ց , մ է կ
 ա յ լ տ է ս ա ն կ յ ու ն ի ց , մ է կ
 ա յ լ ա չ ք ո վ թ է կ աք դ աք , խ ի ս տ ո գ ու տ
 ք աղ ած ա ի տ ի լ ի ն է ք :
 “Հ ա վ ” (Հ ա վ), Ք է մ ալ Վ աք ո լ
 “Ն ա ո աղ ա ջ ը ”, Ն ո ա ն ծ ա ո ը Ն ա գ ա ն
 Բ է ք ի ը ո ղ լ ու
 “Մ ու ս ա լ է ո ա ն 40 ո ը ը ”, Ֆ ը ա ն ց Վ է ը ք է լ
 “Ու ք դ է ” (Ա վ աղ), Ա ք ի Ֆ Ք ու ը թ ու լ ու շ
 “Դ ի ջ լ է ն ի ն Յ աք աք ը ը ը ” (Տ ի գ ը ի ս ի կ ո չ ը),
 Մ է հ մ է թ Ու ղ ու ն
 “Կ ը ա կ է շ ապ ի կ ”, Վ աք դ գ է ս Պ է տ ը ո ս յ ա ն
 “Ա յ ը վ ո ղ ա յ գ է ս տ ա ն ն է ը ”, Գ ու ը գ է ն
 Մ ա հ աք ի
 “Ա ն ի ծ յ ալ տ աք ի ն է ը ”, Ե ը վ ա ն դ Օ տ յ ա ն
 “Ը ն կ է ը Փ ա ն ջ ու ն ի ”, Ե ը վ ա ն դ Օ տ յ ա ն
 “Խ մ ք ապ է տ Շ ա վ աք շ ”, Ե դ ի շ է Չ աք է ն ց

"KgmboPET Shavarshe" Charenc

Նուռ
Օրսանա Կարապետյան

Նուռը մրգերի արքան է, նռնագույնը հայերի սիրելի գույնն է (ծիրանագույնի կողքին, իհարկե), տնօրենքին էլ նուռը սեղաններին անպակաս է: Այն խորհրդանշում է առատություն, պտղաբերությունը: Երբ ինքնին Նռնենին Կենաց ծառն է, որ տիեզերքի առանցքն է, նրա պտուղներն էլ անմահության են շնորհում: Ամանորին հին հայկական տոնածառը նռան վրա էր կանգնեցվում նռեղևի վարդափայլում էր: Նռան հատիկները խորհրդանշում են տարվա օրերը, նամեն հայ հավատացած է, որ նուռն անպատճառ 365 հատիկ ունի, դեկամբեր 366, բայց ոչ երբեք՝ դրանից ավել կամ պակաս: Հայաստանում բոլոր աղջիկները անպայման նռից մի զարդկուն են ան, այն խորհրդանշում է սերը, սիրելի ուսիրվելու պատրաստակամությունը: Նռան թագին ման շապիկը խորհրդանշում է իշխանություն, ոմանք էլ ասում են, թե այդ թագի ձեռն են նռան շապիկի ձեռից: Ցեղասպանությունից հետո, երբ հազարավոր հայեր սփվում են աշխարհով մեկ, նռան խորհրդանշաններին ավելանում են նորերը: Ահա նուռը նրա հատիկները սկսում են խորհրդանշել հայկական սփյուռքը, ջարդված նուռը՝ կոտորած նուռաբույսը, նռան գույնն ու հյութն էլ՝ թափված արյունը:



Unutmabeni
Ruken Zuğurli



Unutmabeni çiçeği... Renkleri ile geçmiş, bugün ve geleceği simgeleyen “unutmabeni çiçeği”... Ermeni Soykırımı’nın 100.yılı anma etkinliklerinin sembolü haline gelen beş yapraklı “unutmabeni çiçeği”nin her bir yaprağı, 1915’ten sonra Ermenilerin dağılıp, yaşamını sürdürdüğü farklı kıtaları temsil ediyor. Beş taçyaprak, Ermeni Diasporası’nın yaşadığı kıtaları temsil ederken, “unutmabeni çiçeği”nin üstündeki dört rengin merkezinde yer alan siyah renk, Ermenilerin geçmişini, sarı renk ise ışığı ve sonsuzluğu temsil eder. Açık mor bugünü; çiçeğin büyük bölümünü kapsayan mor renk ise geleceği simgeler. Ermenistan’da ve dünyanın birçok yerinde, 100. yıl için yapılan anma etkinliklerinde, “unutmabeni çiçeği” vazgeçilmez bir simge olarak varlığını sürdürmektedir.

Ճանապարհ դեպի հաջողություն
Լուսինե Վարդումյան - Ատմ Ռուլիխանյան



2015 թ. օգոստոսի 12. Աղվերան: Հայ – թուրքական հարաբերություններին կարգավորման նսմեկքայլ: Այս ամառային դպրոցի շրջանակներում հանդիպեցին միմյանց այդքան ման, բայց միևնույն ժամանակ այդքան տարբեր ազգեր, ովքեր ունեն խնդիր: Ամառային դպրոցի չորրորդ օրը սկսվեց պատմություն մասին ակնարկով, խոսվեց, թե ինչպես է հայոց ցեղասպանությունը ներկայացված

պատմության մեջ, առաջ քաշվեց պատմության ճիշտն սխալ լինելու հարցը: Կոնֆլիկտն գրականություն: Առաջին հայացքից թվում է, թե սրանք միմյանց հետո չմիկապ չունեցող ոլորտներ են, սակայն գրականություն մեջ նույնպես կա քաղաքականություն: Գրականություն շնորհիվ սիմվոլիկ պատկերներով վեր է հանվում տվյալ ժամանակաշրջանի խնդիրները, հարցերը: Կոնֆլիկտն իրականում թույլ չի տալիս մեկ իրական խնդիրը, նայ ստեղծագործության է հասնում գրականությունը, այն հիմք է հանդիսանում վարագործի վերացման համար: Գրականություն միջոցով տրվում է լավ ռևիտի մասին պատկերացումները, այն արտահայտում է տվյալ ազգի վերաբերմունքը, գիտակցությունը, մտածելակերպը, ավանդույթները: Այնուհետև ինտերակտիվ մտազրուհի մեթոդով սահուն անցում կատարվեց լրատվամիջոցների դերին հասարակական կարծիքի ձևավորման, ինչպես նաև՝ հայ – թուրքական հարաբերություններին կարգավորման վրա: Այս ծրագիրը հարավորություններն է տալիս ավելի մոտիկից ճանաչել այն մարդկանց, ում հետևյալ նորոշակի տարածայնություններն են հնարավորություններն է ստեղծում համատեղ շանքերով հաշտություն եզրեր գտնել:

**Եթե կախնդիր, ապա կանան լուծում
Գրե տա Բաղրամյան**

Հայ -թուրքական հարաբերությունները դարերի վերջարևակում են մնալ
չպարզաբանված, սակայն մենք երիտասարդներս կողմնակից ենք խաղաղարար
բարեկամական հարաբերությունների: Մենք այսօր ուզում ենք լինել միմյանց
բարեկամ: Անձամբ ես ունեմ ազգությունը բնակներ, ում մեջ գտել եմ արդկային
այն արժանիքները, որոնց համար նրանց կարող եմ կոչել լավընկեր: Ինչ խոսք
միջանձնային կոնֆլիկտներին հաղթահարումը համեմատաբար ավելի դյուրին է, քան
երկրներին միջև առաջացած կոնֆլիկտները: Մակայն եթե կախնդիր, ապա կանան լուծում:
Յուրաքանչյուր կոնֆլիկտ առաջանում է վատ կոմունիկացիայի կամ դրա հսկող
բացակայություն հետևանքով: Այժմ նմանատիպ ծրագրերով հաստատելով կոմունիկացիոն
կապ կողմերի միջև, քայլ առքայլ կարող ենք հասնել առկա կոնֆլիկտի հաղթահարմանը:
Նմանատիպ ծրագրերից հետո մեր խոսքը ավելի լսելի է լինում մեր երկրներում:
Երկրներին կերտող թյունից շահում է ժողովուրդը, ով շատ ժամանակ չի հասկանում իր
կառավարության քայլերը: Նմանատիպ ծրագրերը մեզ հնարավորություն են ընձեռնում
մեր լուծման ներդնել հայ-թուրքական դարավոր խնդիրը հանգուցալուծելու գործում:
Մասնակցելով այս ծրագրին երկու կողմերի երիտասարդներս կծանոթանանք միմյանց
մշակույթի, ապրելակերպի, մտածելակերպի հետ, չենք վերջոն: Հայաստանը, ն
Թուրքիան Կովկասի վամներ կայացուցիչներ են, նանպայմանորեն կգտնենք
նմանություններ: Մենք կփոխանակենք մեր փորձը, յուրաքանչյուրս մեր
իրականություններն ու կրեքենք նոր ույթներ: Հայ-թուրքական կոնֆլիկտի հաղթահարման
համար 2 կողմերիս կառավարությունները պետք է գերծմնան այլ շահագրգիռ երկրներին
արտաքին ազդեցություններին: